

EESTI MAAÜLIKOOLI RAAMATUKOGU 2018. AASTA ARUANNE

Eesti Maaülikooli raamatukogu on Eesti Maaülikooli tugistruktuuri üksus, mille põhiülesandeks on ülikooli õppe-, teadus- ja arendustegevuse informatsiooniga varustamine, säilitamine ja kättesaadavaks tegemine, avaliku raamatukogu- ja infoteenuse osutamine, e-raamatukogu arendamine ning innovaatilise töö- ja kultuurikeskkonna loomine.

Haridus- ja Teadusministri 26. oktoobri 2016. a käskkirja nr 1.1-2/16/282 alusel on EMÜ raamatukogu aastateks 2017–2021 nimetatud teadusraamatukoguks.

2018. a oli eelkõige arendustegevustele suunatud aasta. Suur töö tehti ära digitaalarhiivi EMU DSpace'i ja uue veebilehe arendamisel ning e-raamatute andmebaaside ja laenukeskkondade testimisel ning hankimisel. Panustades akadeemilise pärandi talletamisse ja kättesaadavaks tegemisse hakati lisaks lõputöödele ja teadusteavikutele arhiveerima ka digiteeritud teaduskogusid ja –andmeid. DataCite Eesti konsortsiumi liikmena on Eesti Maaülikoolil litsents teadusandmetele DOI (Digital Object Identifier) omistamiseks. Raamatukogu pakub nüüd Eesti Maaülikooli teadusandmetele ja publikatsioonidele, mis on hoiustatud pikaajaliseks säilitamiseks digitaalarhiivis EMU DSpace, ka DOIde omistamise võimalust (prefiksiga EMU).

Oleme võtnud oma eesmärgiks ka avatud teaduse teemadega tegelemise: õpime ise ja jagame teadmisi ning tuge ülikooli teadlaskonnale.

Suureks tööks oli koostöös EBSCO Information Services Inc-ga maaülikooli kasutajatele loodud andmebaaside ühisotsingumootori EBSCO Discovery Service (EDS) edasiarendamine.

Mitme aasta pikkuse ressursi nõudva töö tulemusena valmis e-kataloogi ESTER mobiilirakendus m-ESTER.

2018. aastat võiks nimetada ka õppeala kujundamise ja ümberõppimise aastaks.

1. EELARVE JA RAHASTAMINE.

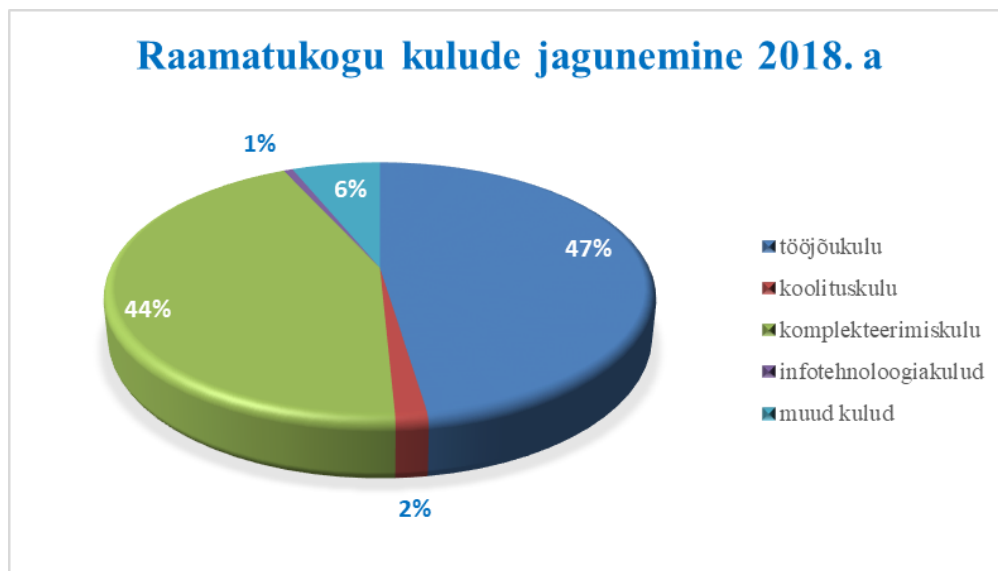
Raamatukogu eelarves on väga suur osa lisaks Eesti Maaülikooli poolt eraldatud vahenditele Haridus- ja Teadusministeeriumi teavikute ostmiseks ja tegevuskuludeks määratud rahal. Haridus- ja Teadusministeeriumi rahaeraldised aitavad raamatukogul tagada teadusinformatsiooni hankimisel järjepidevuse.

2018. a raamatukogu eelarveks kujunes 473,8 tuh eurot, sellest:

- ülikooli üldfondist 261 tuh eurot
- Haridus- ja Teadusministeeriumilt teadusteavikute ostuks 115,3 tuh eurot, pluss eelmise aasta jääk 17,2 tuh eurot
- Haridus- ja Teadusministeeriumilt tegevuskuludeks 76,5 tuh eurot, pluss eelmise aasta jääk 0,2 tuh eurot
- tulud tasulistest teenustest 3,5 tuh eurot

Raamatukogu teenib tasuliste teenuste eest vähesel määral tulu. Rektori poolt kinnitatud hinnakirja alusel laekub raamatukogu arvele raha skaneerimise ja paljundamise eest, laenutähtaja ületanud trükiste viivis ja kaotatud raamatute väljamakse, RVLi teel tellitud artiklite koopiade tasu ning bibliograafiliste teenuste tasud. 1. oktoobrist raamatukogu arveldusarve suleti. Edaspidi

jäi võimalus makseid teostada pangaterminali kaudu, sularahas või arve alusel (väljastab rahandusosakond).

Tulud ja kulud 2014.–2018. a (tuhat eurot)

	2014	2015	2016	2017	2018
Tulud kokku (tuh eurot)	398,8	414,1	416,9	426	473,8
ülikooli eraldised	214,3	229,6	212,5	233,5	261
HTM teavikutele	104,3	103,2	120	112,1	132,5
HTM tegevuskulu	76,5	76,5	76,5	76,5	76,8
tulud tasulistest teenustest	3,7	4,8	7,9	3,9	3,5
Kulud kokku (tuh eurot)	398,8	377,4	411,5	402,4	471,4
- tööjõukulud	218,5	208,3	190,9	208,4	224,4
- koolituskulud	4,7	12,1	8,3	8,9	7,7
- komplekteerimiskulud	153,9	131,4	188,6	139,7	207
- infotehnoloogiakulud	4,1	7	3,5	10,2	3
- muud kulud	17,6	18,6	31,2	35,2	29,3

2018. aastal oli raamatukogu eelarve 47,8 tuh eurot suurem eelmise aasta omast. 2017. aastal kahele andmebaasile – CAB Abstracts ja CAB Direct – korraldatud riigihankel selgus, et esialgne võitja ei suuda siiski täit teenust pakkuda. Seetõttu teise pakkujaga lepingu sõlmimine viibis ning arvete maksmine lükkus 2018. aasta jaanuari. Jäägist (23,6 tuh eur) kanti käesolevasse üle 17,4 tuh eurot.

2017. aastaga võrreldes tööjõukulud suurenesid 16 tuh euro võrra, ehk 7,7%. Komplekteerimisele kulutati 67,3 tuh eurot rohkem, mis moodustas raamatukogu kuludest 44% (2017. aastal – 34,7%, 2016. aastal – 46%, 2015. a – 35%, 2014. a – 38,6%).

Ühe osa raamatukogu eelarvest moodustavad ka liikmetasud. ELNET Konsortsiumi liikmemaks oli 7566 €. Maailikool osaleb DataCite konsortsiumis, millega kaasnes rahvusvaheline tasu 1375 € ja Eesti konsortsiumitasu 4020 €.

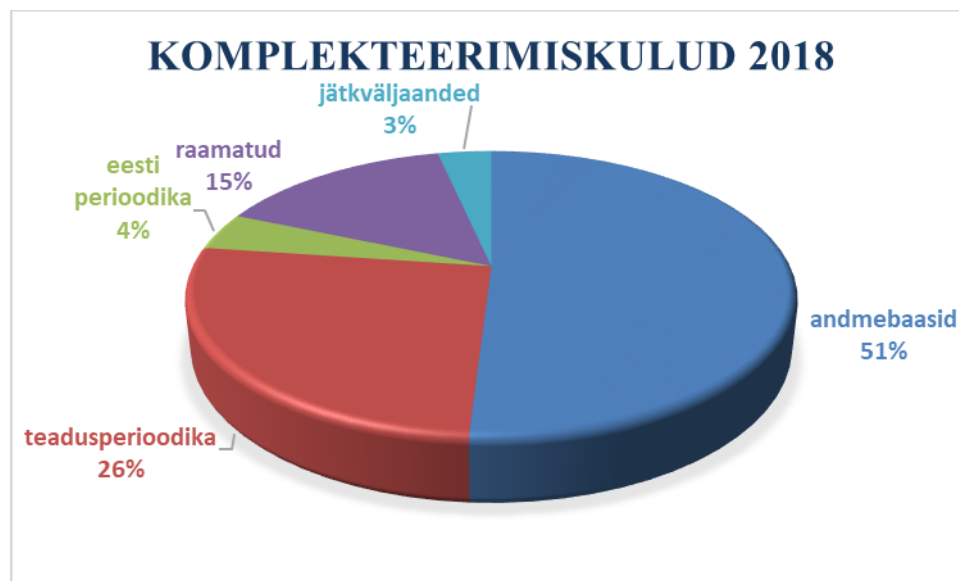
2. KOGUDE ARENDAMINE JA KIRJELDAMINE

Raamatukogu komplekteerimise suunaks on loodusressursside säästliku kasutamise ning maaelu ja –majandusega seotud valdkonnad. Fookusvaldkondadeks on põllumajandus, keskkond, metsandus, toit ja tervis, tehnika ja tehnoloogia ning maamajandus.

Haridus- ja Teadusministeeriumilt saime teadusteavikute ostuks 115,3 tuh eurot ning eelmisel aastal jäi kulutamata 17,2 tuh eurot, ülikooli eelarve rahadest planeerisime komplekteerimisele 74,5 tuh eurot - kokku 207 tuh eurot.

2018. aasta komplekteerimisrahast kulus 88,6% (183,3 tuh €) teadusteavikutele.

- Kõige suurem osakaal oli e-teavikutel (andmebaasid, e-raamatud ja -ajakirjad): 163,6 tuh eurot (2017. a – 103,5 tuh €; 2016. a – 142 tuh €; 2015. a – 83,4 tuh €; 2014. a – 86,1 tuh €). Andmebaaside kogumaksumus oli 105,5 tuh eurot. E-raamatuid osteti 3,2 tuh € eest, 2017. aastal 6,2 tuh € eest. Varasematel aastatel ei olnud see summa märkimisväärne.
- Paberraamatuid osteti 28,1 tuh euro eest (2017. a – 29,4 tuh €; 2016. a – 12,9 tuh €; 2015. a – 21,3 tuh €; 2014. a – 52,3 tuh €).
- Jätkväljaandeid (nii paberkandjal, kui online-juurdepääsuga) telliti 7,1 tuh euro eest (2017. a – 4,3 tuh €; 2016. a – 11,1 tuh €; 2015. a – 5,9 tuh €; 2014. a – 5,5 tuh €)
- Perioodikat telliti järgmiseks aastaks 63,1 tuh euro eest (2017. a – 53,5 tuh €; 2016. a – 22,6 tuh €; 2015. a – 20,7 tuh €; 2014. a – 15,4 tuh €, 2013. a – 14,6 tuh €). Teadusperioodika moodustas kogu perioodikast 86,1%.

Eesti Maaülikooli teadus- ja arendustöök on väga oluline elektroonilise teadusinformatsiooni olemasolu. Oleme suutnud säilitada järjepideva e-teavikute hankimise. EMÜ raamatukogu suudab kindlustada oma ülikooli e-infoga suures osas tänu ühishangetele.

Andmebaaside ostuks kulus 105,5 tuhat eurot ehk 51% teavikute kogusummast. Enamus andmebaasidest soetati ühisostudena koos teiste Eesti ülikoolidega. Seniste ühishankena muretsetud andmebaaside nimekirja lisandus ka *IEEE Xplore Digital Library* - üks maailma suurimaid tehnikaalaseid teadusandmebaase, mis sisaldab endas Institute of Electrical and Electronics Engineers perioodikaväljaandeid, konverentsimaterjale, standardeid ja e-raamatuid valdkondadest nagu elektrotehnika, infotehnoloogia ja elektroonika. Lisaks e-teavikute ühishangetele ostis raamatukogu juurdepääsu andmebaasidele JSTOR (Biological Science), ProQuest ja BioOne ning digitaalsete ressursside kasutamist ja haldamist hõlbustava e-ajakirjade otsinguportaali EBSCOhost Full Text Finder, EBSCO Discovery Service ning veebipõhise viidete kogumise, haldamise ja jagamise tarkvara RefWorks with RefShare kasutusõigused. 2018. a lõpuks oli raamatukogu vahendusel loodud juurdepääs 34 sidusandmebaasile, mis sisaldasid ca 34 639 teadusajakirja täisteksti või referaati, hulgaliselt teatmeteoseid ning maailma juhtivate teaduskirjastuste monograafiate elektroonilisi versioone. Kasutajatele pakutakse kahte e-raamatute andmebaasi (ligikaudu 326 000 e-raamatut). Lisaks ühishanke korras hangitavale andmebaasile Proquest Ebook Central on tagatud juurdepääs ka kirjastuse Elsevier ca 12 000 e-raamatule (ELSEVIER Book Series Titles Fee - ilmunud aastatel 2007-2016). Kollektioon sisaldab teavikuid 25 valdkonnast, sh põllumajandus, veterinaarmeditsiin, toiduteadus, keskkonnateadused jne. Raamatud on kättesaadavad maaülikooli võrgus andmebaasi ScienceDirect platvormil.

Aina rohkem oleme hakanud andmebaaside kõrval hankima ka paberväljaannete asemel e-raamatuid ning -ajakirju. Neile kulus 35,5% e-ressurssidele kulunud summast.

Raamatukogu poolt hangitud andmebaasides tehti 674 521 otsingut ja laaditi alla 213 412 sisuüksust (2017. aastal vastavalt 381 705 ja 116 427; 2016. aastal 354 318 ja 115 478; 2015. aastal 262 497 ja 101 214).

Kahjuks ei vasta ligi kolmandik andmebaaside sisust Maaülikooli profiilile, sest tarnijad rakendavad paketi põhise müügipoliitikat. Siiski oleme pidanud mitmete andmebaaside koostajatega läbirääkimisi ning oleme saanud mõningatel juhtudel meile enam huvi pakkuvaid pakette.

Võttes suuna e-teavikute osakaalu suurendamisele, pakkus raamatukogu oma kasutajatele katsetamiseks ja arvamuse avaldamiseks mitmeid andmebaase ja e-teavikuid. Võimalikult suuremale hulgale informatsioonile juurdepääsu võimaldamiseks ja uute ressurssidega tutvumiseks korraldas raamatukogu terve rea andmebaaside prooviperioode.

Katsetused 2018. aastal:

- Emerald Publishing eJournals Premier Collection (1. november - 14. detsember)
- SciVal tsiteeritavuse analüüsivahend (8. november - 30. november)
- Harvard Business Publishing Collection e-raamatud (1. oktoober - 30. november)
- ICE Virtual Library (7. mai - 4. juuni)
- Polymer Library (5. aprill - 3. juuni)
- De Gruyter e-ajakirjad (16. jaanuar - 16. aprill)
- Springer e-raamatud (2. aprill - 30. aprill)
- Flipster e-ajakirjade andmebaas (5. veebruar - 31. märts)
- Bloomsbury Food Library (1. detsember - 31. jaanuar)

Paraku on enamuse kirjastuste e-raamatute pakkumised endiselt valdavalt temaatilised ja paindlike ostuvõimaluste puudumise tõttu on raamatukogu mitmel korral pidanud otsustama hoopis paber kandja kasuks.

Lisaks ostudele ja katsetustele oleme püüdnud teadlastele vastu tulla ja otsida ning välja pakkuda ka mitmeid vaba juurdepääsuga ajakirju ja andmekogumeid. Näiteks on raamatukogu kodulehele välja toodud ülemaailmne eelretsenseeritud OA (*Open Access*) ajakirjade register *DOAJ* ja OA raamatute kataloog *DOAB* ning Eesti avatud juurdepääsuga teadusväljaannete andmebaas *ROAD*. Samuti andmebaas *SHERPA/RoMEO*, mis võimaldab näha ajakirjade kaupa avatud juurdepääsuga avaldamise tingimusi. Andmebaas koondab infot eelretsenseeritud ajakirjade avatud juurdepääsu, litsentsitingimuste ning isearhiveerimise võimaluste kohta.

Eesti Maaülikooli raamatukogu koostöös *EBSCO Information Services Inc.* on loonud katsetuste käigus maaülikooli kasutajatele andmebaaside ühisotsingumootori *EBSCO Discovery Service* (EDS). Tegemist on EBSCO platvormil asuva teenusega, mis koondab kõiki Eesti Maaülikoolile avanevaid andmebaase. Üks otsing tagab kiire ja lihtsa juurdepääsu olemasolevatele täistekstidele, kuvades tulemusi ligi tuhandest liidestatud andmebaasist. Nende hulgas on nii maaülikoolile ostetud kui ka avatud ligipääsuga andmebaasid, samuti e-kataloog *ESTER*.

Eestis ilmunud e-teavikutest on raamatukogu kasutuses Äripäeva Teabevara täistekstandmebaas ja TEA kirjastuse entsüklopeediad, ajalehed Postimees+, Eesti Ekspress, Eesti Päevaleht, Maaleht jt väljaannete digiversioonid. Pikendasime ka sel aastal Eesti Standardikeskuse standardite elektroonse täiskogu kasutamise lepingut.

Alates veebruarist kestsid Äripäeva teabevara IP-lahenduste uurimised ning läbirääkimised. Meid huvitasid teabevara senise paroolipõhise lugemisõiguse asemel IP-põhised lahendused. Raamatukogu huvi oli juurdepääsu võimaldamisest EMÜ arvutivõrgus. Oktoobris avastas Äripäev ajalehe digiparoolide ülekasutuse ja tühistas lugemisõiguse. Seejärel tehti meile multitellimuste pakkumised, mis olid liiga keerulised ning kallid. Ka ELNET Konsortsiumi raamatukogude ühisostu korral oli pakkumise hind ebamõistlikult kõrge. Läbirääkimised kestsid tulutult aasta lõpuni.

Siiski õnnestus meil tellida rahandusoskonnaga kahasse *Finantsjuhtimise teabevara* kasutusõigus ülikooli sisevõrgus.

Perioodikast telliti järgmiseks, 2019. aastaks ajalehti 11 nimetust (14 eksemplari) ja ajakirju 77 nimetust (88 eksemplari).

2019. aastaks telliti 55 välismaist teadusajakirja ja jätkväljaannet:

11 nim. paberkandjal	(2018. a – 20; 2017. a – 20; 2016. a – 36)
19 nim. online-versioonis	(2018. a – 28; 2017. a – 27; 2016. a – 33)
25 nim. nii paberkandjal kui online	(2018. a – 16; 2017. a – 16; 2016. a – 21)

Eelmisel aastal vähendasime ostetavate ajakirjade hulka 64lt 55le, sest kolmandik nimekirjast on täistekstidena kättesaadavad andmebaasides.

Enne tellimuste otsustamist uuriti põhjalikult ajakirjade kasutust, eriti paberväljaannete vajalikkust.

Ajakirjade hankimiseks korraldasime riigihanked. Eestikeelse perioodika hanke võitis KE Ajakirjanduse OÜ ja võõrkeelse perioodika hanke EBSCO. Juba teist aastat järjest me

venekeelseid ajakirju enam ei tellinud, sest mitte keegi maaülikoolist ei ole tundnud nende vastu huvi.

Sellel aastal osteti raamatuid 31,3 tuh euro eest (2017. a – 29,4 tuh €; 2016. a – 12,9 tuh €; 2015. a – 21,3 tuh €; 2014. a – 52,3 tuh €), nendest teadusteavikuid 24,9 tuh euro eest e 79,6% (2017. a – 20,6 tuh €; 2016. a – 4,5 tuh € ; 2015. a – 13,3 tuh €; 2014. a – 36,3 tuh €). Kõige rohkem hangiti instituutide soovil veterinaaria alast kirjandust, järgnesid loodusteaduse valdkonna, siis tehnikateaduste alased trükised. Raamatuid osteti 611 eks ja annetati 1372 eks. Põhimõtteliseks küsimuseks kogude kujundamisel ja kulutuste planeerimisel on e-teaviku ja trükiteaviku osakaalu määramine. Seni on trükiteavik veel säilitanud ostetava informatsiooni koguhulgas oma olulisuse: paberraamatuid osteti 28,1 tuh euro eest ja e-raamatuid 3,2 tuh euro eest.

Raamatuostud jagunesid valdkonniti :

Raamatute ost 2018	tuh eur	%
Põllumajandusteadused	16,8	53,7
Loodusteadused	6,3	20,1
Tehnikateadused	3,3	10,5
Muu	3,2	10,2
Sotsiaalteadused	1,3	4,2
Teatmeteosed	0,4	1,3

2018. aastal hangitud teavikud:

Kasutuskogu 2018									
	Teavik	Ühik	Teavikute arv aasta algul	Juurde- tulek	ost	annetus	muu	KUSTUT	KOKKU
a	Raamatud	kõide	189 101	2003	611	1392		1 127	189 977
b	Jadaväljaanded kokku	arvestus- üksus	35 221	1761	199	638	924		36 982
b1	ajakirjad	aasta- komplekt	11 887	952	138	266	548		12 839
b2	ajalehed	aastakomp- lekt	246	10	5		5		256
b3	jätkväljaanded	eksemplar	23 088	799	56	372	371		23 887
c	Käsikirjad	eksemplar	5 035	1848		13	1835		6 883
d	Kaarditeavikuid		337	6		6			343
a-d	Kokku paber kandjal	arvestus- üksus	229 694	5618	810	2049	2759	1127	234 185
	Auviseid KOKKU	eksemplar	280	26	1	25		0	306
	audioteavikud	eksemplar	24	9		9			33
	visuaalteavikud	eksemplar	2	13		13			15
	kombineeritud	eksemplar	254	4	1	3		1	257
I	Kõik KOKKU	arvestus- üksus	229 974	2885	811	2074		1127	234 491
	E-raamatud	arvestus- üksus	364	5	5				369

Elektronkataloogis ESTER kajastub aruandeaasta lõpuks 64,3% kasutuskogu teavikutest ehk 144 230 eksemplarikirjet (2017. a – 62,7%; 2016. a – 61,4%; 2015. a – 48,8%). Jooksvalt bibliografeeriti kõik uued ostetud ja annetatud teavikud. Jätkus ka vanemate võõrkeelsete raamatute ja teadustööde rekataloogimine. Kasutuskogust on e-kataloogi sisestatud kõik eestikeelsed trükised. ESTERisse lisandus aasta jooksul 4721 kirjet (2017. a – 5748; 2016. a – 2644; 2015. a – 3276), neist 692 uute teavikute ja 4029 retrokirjet (2017. a – 2704 uut ja 3044 retrokirjet; 2016. a – 1693 uut ja 952 retrokirjet; 2015. a – 1386 uut ja 1890 retrokirjet). Kõik teavikud kirjeldatakse *de visu*. Uute raamatute puhul teeb raamatukirje otsast lõpuni valmis üks töötaja, k.a liigitab ja märksõnastab. Rekataloogimise protsessi on kaasatud märksõnastama kataloogijatele lisaks ka bibliograafid.

FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations) depooaraamatukoguna saame FAO trükiseid, mis samuti sisestatakse elektronkataloogi. FAO trükiseid on arvele võetud 2407.

Kogud täienesid ka annetuste teel saadud väljaannetega. Annetusi saadi nii eraisikutelt, kui EMÜ struktuuriüksustelt - 2049 trükist ja 25 auvist. Märkimisväärseimaks annetuseks oli Georges-Louis Leclerc de Buffon aastatel 1749–88 kirjutatud loodusloo käsiraamatu „Histoire naturelle, générale et particulière” 23 originaalkõidet. Lisaks kõnealustele raamatutele andis põllumajandus- ja keskkonnainstituudi raamatukogu üle ka 18.–19. sajandi loodusteaduslike raamatute kogu, mille hulgas on näiteks «Agrostographia sive Graminum, Juncorum, Cyperorum Cyperoidum, iisque affinium Historia» (1719), «Caroli a Linné, Systema Naturae per regna tria

naturae, secundum classes, ordines, genera, species, cum characteribus, differentiis, synonymis, locis» (1788–1793).

Vahetuse korras ei ole enam trükiseid saadud.

Kuigi Eesti Maaülikooli raamatukogu ei ole arhiivraamatukogu, säilitatakse meil valikuliselt trükiseid kogus, mida on tinglikult nimetatud arhiivkoguks (P-fond). Sellesse kogusse pannakse

- üks eksemplar raamatukokku saabunud Eestis ilmunud trükistest, mis on Eesti Maaülikooli tegevusvaldkondadega seotud (loodusressursside säästlik kasutamine ning maaelu ja -majanduse valdkonnad)
- üks eksemplar igast Eesti Maaülikooli trükisest

Arhiivkogu on täiendatud siiani esmajoones sundeksemplarina saadud trükistega, kuid alates 1. jaanuarist 2017, mil jõustus uus Säilituseksemplari seadus, me enam Eesti trükiteodangu osalist, põllumajandusalast trükist ei saa. Kõik arhiivkogu trükised hangime ise. Praegu on P-fondis 6862 trükist.

Teadustööde kogusse lisandus 2018. aasta jooksul 1231 teadustööd paber kandjal, nendest 13 doktoritööd ja 1835 Eesti Põllumajandusmuuseumist tagastatud teadustööd. Aasta lõpuks oli teadustööde kogus e T-fondis 6883 tööd – Eesti Maaülikoolis või Eesti Maaülikooli töötaja poolt mujal kaitstud magistri- või doktoriväitekirja. Enamus teadustöid laekub nüüd elektroonilisel kujul ja neid säilitatakse digiarhiivis EMU DSpace. Aasta jooksul lisati digiarhiivi 676 tööd, aasta lõpuks oli EMU DSpace'is kokku 4055 tööd.

Loodi ka uued isikukogud: Berg (Bergi perekonna raamatukogu) ja Buffon.

Rekataloogimisega jätkati 19. sajandi võrkeelsete raamatute fondi sisestamist, mis paigutatakse U-fondi (haruldaste trükiste kogu). U-fondi on arvele võetud 1953 trükist. Kataloogiti ka Põllumajandusmuuseumist, EMÜ Võrtsjärve õppekeskusest (endisest Limnoloogiakeskusest), TÜ Raamatukogust ning eraisikutelt annetuse saadud trükiseid.

Raamatukogu kirjeldab ka ülikooli struktuuriüksuste poolt hangitud trükised e-kataloogis ESTER. 2018. aastal jõuti lõpule ka Eesti Maaülikooli Võrtsjärve õppekeskuse (endise Limnoloogiakeskuse) kogude kataloogimisega. Struktuuriüksuste teavikutele tehti e-kataloogis 130 bibliograafiakirjet ja 313 eksemplarikirjet. Jätkus ka varasematel aastatel digitaalarhiivi sisestatud tööde märksõnastamine: senised märksõnad vajasisid korrigeerimist ja vastavusse viimist Eesti ühtse märksõnastiku EMSiga.

Kogude korrastamise käigus kanti maha 1127 kasutust mitte leidvat trükist. Sorteeriti struktuuriüksuste ja eraisikute poolt annetatud trükiseid. Ümber tõsteti mitmeid fonde (E01, V01, T-fond, P-fond ja osa ajakirju). Ümberpaigutamiste tulemusel vabanes aknaalune ruum lugejate tarbeks.

Eesti Maaülikooli raamatukogu säilitab 6 nimetust Eesti ajalehti:

1. Maaleht
2. Postimees
3. Äripäev
4. Eesti Põllumajanduse Akadeemia
5. Eesti Põllumajandusülikool
6. Eesti Maaülikool

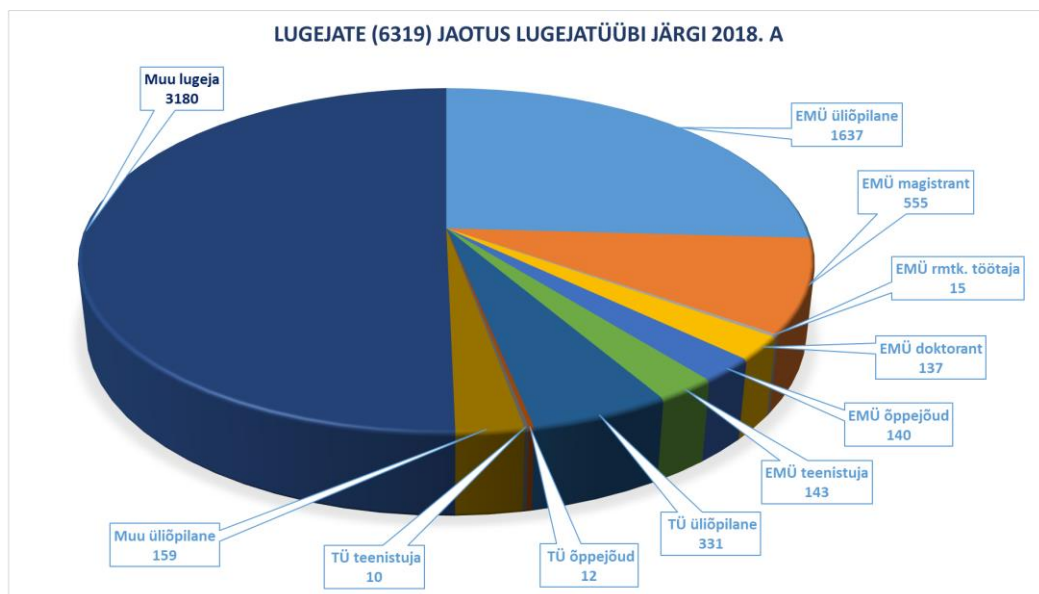
Kohaheelsete vahenditega parandati 23 raamatut, 108 brošüüri lasti ümber kõita spiraalköitesse.

EMÜR haldab ISE teemabaasi *Maamajandus ja keskkond*, milles on 2018. a seisuga 34 267 kirjet. ISEsse me kirjeid enam ei lisa, kuid andmebaasi korrastamine ja uute märksõnade lisamine jätkub. Andmebaasi on konverteeritud Eesti raamatukogudes loodud erinevaid andmebaase. Sellest tulenevalt on tekkinud dublettikirjeid, ka meie raamatukogu valdkonnas. Nii jätkati dublettide kustutamist, samuti korrastati meie raamatukogu teemavaldkondade piires autori- ja märksõnaregistreid, parandati ka oma valdkonna lehtede, ajakirjade ja kogumike ESTERi linke. Bibliograafidel valmisid 2018. aastal Nikolai Koslovi, Jaan Kivistiku ja Heldur Sanderi tööde bibliograafilised nimestikud.

Algas ka koostöö Peeter Volkonskiga, kes kaasas meid projekti „Sünnipaik“. Projekti „Sünnipaik“ toel valmib kolme aasta pärast virtuaalne kaart Eesti suurmeeste sünnikohtadega. Digitaalne andmekogu on avalikult kättesaadav veebiplatvormidel. Kavas on iga suurkuju sünnikohal filmida tema loomingut või saavutusi iseloomustav videoklipp kohaliku inimese ettekandes. Meie inimesed aitavad otsida põllumajandusega seotud suurkujude materjalide hulgast virtuaalnäituse tarbeks materjali.

3. RAAMATUKOGU- JA INFOTEENUSED

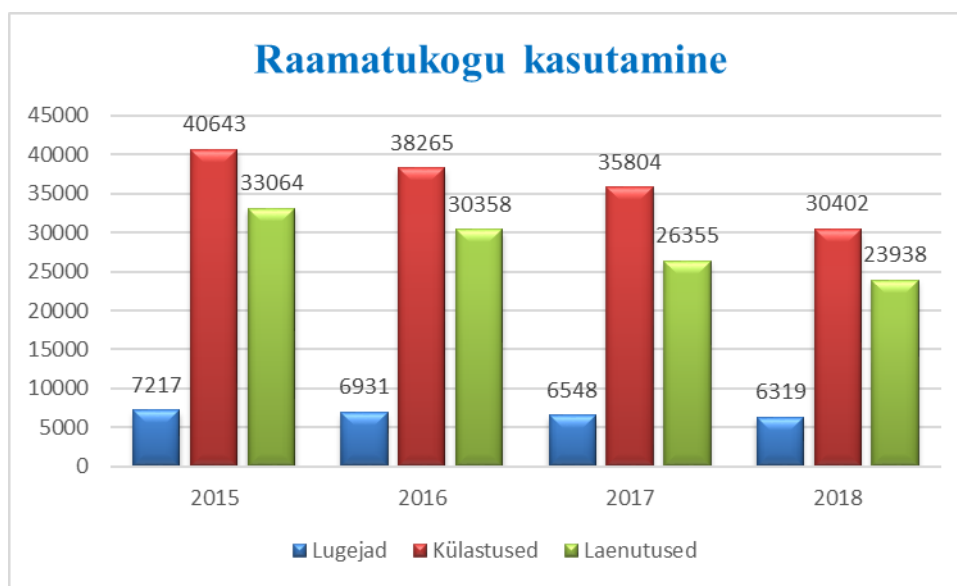
Aruandeaasta lõpuks oli raamatukogul 6319 registreeritud kasutajat (2017. a – 6548; 2016. a – 6931; 2015. a – 7217; 2014. a – 7410), neist väljastpoolt Eesti Maaülikooli 3692 ehk 58 %. Uusi lugejaid registreeriti 790. On huvitav märkida, et maaülikoolis õppijatest on 83% raamatukogu lugejad (doktorantidest 62%), akadeemilisest personalist vaid 32%.

Lugejate arv väheneb aasta-aastalt, sest ka üliõpilaste arv väheneb. Selgi aastal toimus lugejate andmebaasi korrastamine, arvele jäid vaid aktiivsed lugejad. Kuid rõõmustav on see, et suurenenud on meie oma ülikooli kasutajate arv nii protsentuaalselt, kui arvuliselt:

	2017	2018
EMÜ üliõpilane	1613	1637
EMÜ magistrant	536	555
EMÜ rmtk. töötaja	19	15
EMÜ doktorant	133	137
EMÜ õppejõud	130	140
EMÜ teenistuja	123	143
KOKKU	2554	2627
% lugejate arvust	39	42

Eelmistel aastatel oli maaülikooli lugejate protsent veelgi väiksem: 2016. a – 36%, 2015. a – 35%. Järeldame, et raamatukogu teavitustöö on vilja kandnud.

Teavikute kojulaenutuste arv on aasta-aastalt vähenenud. Laenutusi registreeriti kokku 23 938; (2017. a – 26 355; 2016. a – 30 358; 2015. a – 33 064). Kohalkasutuseks registreeritud teavikute arv on pisut suurenenud: 2018. a – 504; 2017. a – 422; 2016. a – 481; 2015. a – 912). Perioodika ja avakogust kasutatavate trükiste kohalkasutamist ei registreerita. Avatud juurdepääsuga kogus on teaduspõhiselt paigutatud kogu eesti- ja võõrkeelne kirjandus, teatmeteosed ja kättesaadav on ka uus ilukirjandus. Tänu laialdasele teavitamisele ning e-kursusel *Sissejuhatav kursus: infootsingud ja andmebaasise tutvustus* käsitletud raamatukogu tutvustamisele on hakatud rohkem avakogu trükiseid kasutama, mida siis kasutatakse kohapeal või laenutatakse koju. Mugav veebipõhine seminari- ja individuaaltööruumide broneerimise süsteem soodustab kohalõppimist – ruumid on pidevalt kasutuses.

Ent siiski külastuste arv väheneb. 2018. aastal külastati raamatukogu 30 402 korralt (2017. a – 35 804; 2016. a – 38 265; 2015. a – 40 643).

Raamatukogu teenuseid kohapeal (avariiuulitel oleva perioodika kohalkasutus, arvutite kasutamine, paljundus- ja printimisteenused) on võimalik kasutada kõigil külastajatel, selleks ei

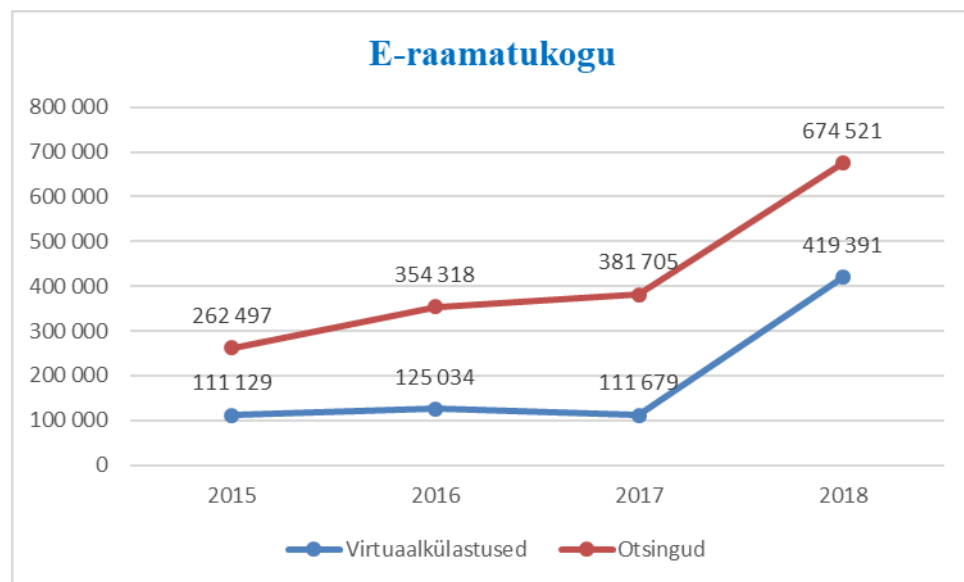
pea olema raamatukogu registreeritud lugeja. EMÜ raamatukogu lugejaks võivad end registreerida kõik soovijad. Koju laenutatakse teavikuid kõigile registreeritud kasutajatele.

Vaatamata sellele, et asume linna ääres, paikneme ülikoolilinnaku keskel. Tänu paindlikkusele ja lugejate soovide arvestamisele on meid omaks võtnud nii ülikooli liikmed, kui lugejad väljastpoolt. Paljud lõpetajad on jäänud meie lugejateks. Raamatukogu on püüdnud igati oma teenuseid ja võimalusi reklaamida (interaktiivne infokraan, infovoldikud, näituste jm. ürituste korraldamine ja reklaamimine). Raamatukogu kodulehel on alati värsked info andmebaaside katsetuste kohta, jooksvalt värskendame uudiskirjanduse osa, RVL-tellimiste ja päringute vormid on mugavad. Uudistes leiavad käsitlemist huvipakkuvad sündmused raamatukogus (näit. näitused, muudatused lahtiolekuaegades jne.). Ka ülikooli nädalainfos on raamatukogul oma koht ning ülikooli uudiste listi ja Facebooki saab pidevalt infot postitada. Raamatukogu kodulehe kaudu on tehtud võimalikuks kasutada e-andmebaase, siseneda E-kataloogi ESTER, lugeda teadustööde täistekste ja kasutada muid e-teenuseid (päringud, RVL-tellimused). Seda näitab elektrooniliste teenuste kasutamise tõus.

E-teenuste kasutamine suureneb hoogsalt. E-teenuseid kasutati 419 391 korral ehk 1149 külastust päevas (2017. a – 111 679; 2016. a – 125 034; 2015. a – 111 129). Virtuaalkülastuste arv vähenes eelmise aastaga võrreldes seetõttu, et Google Analytics'i seadistamisel *library.emu.ee* lehel esines veebruari- ja märtsikuu jooksul tõrkeid. Külastatavus oli hooajaline: kõige madalam detsembris ja juunis-augustis. Teistest peajagu üle on kodulehe kaudu e-andmebaaside kasutamine, järgnevad fotogalerii ja kontaktid. Mitmete lehtede külastatavus on hooajaline: lõputöö saatmise ja juhiste lehte külastati vaid mais ja juunis, lahtiolekuaegu vaadati juunis ja augustis.

Ka andmebaaside kasutamine on pidevas tõusujoones. EMÜ liikmetele on raamatukogu vahendusel kättesaadavad 34 sidusandmebaasi ligikaudu 34 600 teadusajakirja täisteksti või referaadiga ning üle 326 000 e-raamatu.

2018. a oli otsingute arv kaugjuurdepääsuga andmebaasides hüppeliselt tõusnud - 674 521 (2017. a – 354 318; 2016. a – 354 318; 2015. a – 262 497; 2014. a – 164 372).

Aasta jooksul laekus 1018 infopäringut, neist kodulehe vahendusel vaid 52 korral. Kõige enam küsimusi esitatakse elektrooniliste teavikute kättesaadavuse ning andmebaaside kasutamise kohta. Leidumus- ja faktipäringute kõrval on päevakorrale kerkinud ka küsimused DOIde omistamise ja teaduse avaandmete kohta.

RVL-teenuse kasutamine on üldkokkuvõttes väga madal. 2018. aastal saadi teistest raamatukogudest 35 raamatut või koopiat (2017. a – 51; 2016. a – 53; 2015. a – 81; 2014. a – 62; 2013. a – 150). Sidusrežiimis e-ajakirjade kasutamise suurenemisega ei ole siiski veel kadunud artiklikoopiate tellimised, sest kõigi artiklite puhul ei ole täistekstid saadaval. Uuemate erialaste teadusraamatute osas on raamatukogu suutnud teadlaste soove rahuldada, vajadusel kasutatakse ka RVL-teenust. Eesti teadusraamatukogudes puuduvaid materjale tellitakse peamiselt Põhjamaadest, USAst ning Saksamaalt. EMÜ raamatukogu on maailma põllumajandusraamatukogusid ühendava organisatsiooni AGLINET liige, mille liikmete vahel on kokkuleppe kohaselt RVL teenus tasuta.

Huvi meie kogudes leiduvatele trükiste järele ei ole veel päris kadunud: 2018. a telliti meilt 8 artikli koopiat ja 12 raamatut, kokku 20 ühikut (2017. a – 11; 2016. a – 10; 2015. a – 37; 2014. a – 19).

RVL teel saadetud:	20	
	Koopiad	Originaalid
Eestisse	0	11
välismaale	8	1
RVL teel saadud:	49	
	Koopiad	Originaalid
Eestist	4	10
välismaalt	20	15

Raamatukogu ruumides on võimalik kasutada sülearvuteid. Kogu raamatukogus on *wifi*- leviala. Teabekeskuse koopiamasinade printimislahendused on muudetud kasutajatele ja töötajatele mugavamaks. Igast raamatukogu arvutist saab printida ja kopeeritud materjali oma meilile saata või kasutada *Print in City* teenust, mida pakub Overall Eesti AS. Ka töötajad saavad oma töökoha arvutist teabekeskuse printeritesse dokumente saata.

Rühmatööruum mahutab 15-20 inimest ja on varustatud konverentsitehnikaga, aknaga individuaaltööruum mahutab kuni 3 inimest, arvutiga individuaaltööruum mahutab kuni 2 inimest (arvuti on varustatud mikrofoni ja veebikaameraga ning sisaldab programme AutoCAD ja IDRISI Taiga). Loodud on autoriseeritud töökoht piiratud juurdepääsuga võrguväljaannete kasutamiseks.

Lugemissaali avakogu ei ole suur – 3354 laudimeetrit. Avatud hoidlaruum on samuti piiratud, seda kogu ei ole võimalik oluliselt suurendada. Avalikuks kasutamiseks on eesti- ja võõrkeelne kirjandus, paigutus on teaduspõhine. Kirjanduse tutvustamiseks vahetatakse pidevalt uudiskirjanduse väljapanekuid ja korraldatakse teemanäitusi, mis aitab märgatavalt kaasa uemate trükiste märkamisele. Enamkasutatavate trükiste puhul korrigeeriti laenu tähtaegu või

anti võimalus Minu ESTERi kaudu laenutähtaega rohkem kordi pikendada. Kinnisesse hoidlasse suunati jätkuvalt ajakirjade vanemaid aastakäike.

Juba kolmandat aastat viib raamatukogu läbi e-õpet – "Sissejuhatav kursus: infootsingud ja andmebaaside kasutamine" (3 AP), autorid ja läbiviijad Karin Naruskov, Raili Zuba, Karmen Kalk, abistasid Kersti Laupa ja Li Seppet. 2016. aastal omistati e-kursusele ka kvaliteedimärk.

Kursus toimub kaks korda aastas, kevad- ja sügissemestril. Mõlemal poolaastal on võimalik osa võtta 100 üliõpilasel. Sellel aastal osales e-kursusel kokku 192 üliõpilast (2017. a – 152; 2016. a – 182; 2015. a – 155).

Vastavalt instituutide tellimustele viidi läbi ka koolitusi instituutide õppekavade – nii bakalaureuse-, magistri- kui ka doktoriõppekavade raames, milles osales 316 õppurit. 108le välisüliõpilasele on tehtud raamatukoguteenuseid tutvustavaid koolitusi.

Lisaks üliõpilastele on raamatukogutöötajaid kutsutud koolitama ka õppejõude ja Avatud Ülikooli kursustele.

28. veebruaril tutvustas Raili Zuba Avatud Ülikooli projekti raames toimuval konsulentide täiendkoolitusel teadusinfo leidmise võimalusi.

4. septembril viis Karmen Kalk läbi koolituse „Targad lahendused raamatukogus“.

30. novembril tutvustas Raili Zuba plagiadituvastussüsteeme majandus- ja sotsiaalinstituudi õppejõududele.

Kokku on raamatukogu kasutajakoolitustel osalenuid 628 (eelmisel aastal 604, 2016. aastal 422, 2015. aastal vaid 100). Võib väita, et kasutajate teadlikkus e-ressursside võimalustest ning nende aktiivne kasutamisoskus on lõpuks tänu e-kursuse õppekavasse lülitamisele ning koolitustele hakanud tulemusi andma.

Sellelgi aastal nõustasid ja juhendasid raamatukoguhoidjad õppeaasta algul esmakordselt raamatukokku tulnud külastajaid: tutvustati nii e-kataloogi ESTER, artiklite andmebaasi ISE kui ka enamkasutatavaid teadusandmebaase. Ka erialainfo otsingut õpetati vastavalt soovidele nii individuaalselt kui väikestele gruppidele. Raamatukogus korraldatud ürituste ajal tutvustati samuti soovijaile raamatukogu ruume ja -teenuseid, e-kataloogi ESTER ja e-andmebaase. 8.-11. jaanuarini korraldasime koostöös üliõpilasesindusega ööraamatukogu: raamatukogu oli avatud kella 23ni. Jaanuarikuu igal neljapäeval külastasid raamatukogu ka teraapiakoerad Harper, Mona, Wufi ja Franco.

5. ARENDUS JA KOOSTÖÖ

Raamatukogul ei ole sihtotstarbeliselt finantseeritavat teadustöö teemat. Tegeldakse peamiselt rakendus- ja arendusuuringutega, mille tulemusi kasutatakse raamatukogu tegevuse optimeerimiseks.

Raamatukogu arendustegevus oli eeskätt seotud digiarhiivi EMU DSpace arendamise ja täiendamisega. Seoses diplomi-, bakalaureuse- ja magistritööde avalikustamisega digikogus ning teadusandmete ja konverentsimaterjalide hoiustamisega jätkus muudatuste tegemine andmebaasi struktuuris, otsisüsteemis ja kasutajaliideses. Ühtlasi oli eesmärgiks muuta digitaalarhiivi keskkond kasutajasõbralikumaks ning visuaalselt omanäolisemaks ja atraktiivsemaks. 2018. aastast sõlmiti aastane hooldusleping AS Pikseliga.

2018. a tehtud arendused:

- Mobiilikuvas DSpace' päises otsi/search oli peidus. Toodi peidust välja.

- Päises muudeti DSpace / EMU DSpace
- Jaluses kaotati Kontakt / Contact
- Jaluses Tagasiside / Feedback suunati aadressile library@emu.ee (varem dspaace-help@emu.ee)
- Suletud töö kohta suunati päring aadressile library@emu.ee (varem läks töö üleslaadijale)
- Teated DSpace'i logimiste kohta on suunatud aadressile dspaace-help@emu.ee
- Kolleksioonide nimetused menüüribal ENG lehel muudeti eesti keelest inglise keelde (Lehesisene pealkiri ENG lehel ikkagi eesti keeles - lahendatav ilmselt uues versioonis).
- Statistkamoodul rakendati 21. augustist 2018.
- Kasutusstatistika ja otsistatistika kuvamist alustati uuesti 10. septembrist 2018.
- Alates 25. apr 2018 vastavad koopiitellimuste kirjadele teenindajad

EMÜ-s on kasutusele võetud plagiaadituvastussüsteem URKUND - ülikoolipoolseks kontaktisikuks Raili Zuba raamatukogust. Aasta jooksul tegelesime aktiivselt probleemiga, et plagiaadituvastussüsteem URKUND saaks liidestatud digitaalarhiiviga EMU DSpace.

Koostöös EBSCO Information Services Inc. oleme loonud maaülikooli kasutajatele omanäolise andmebaaside ühisotsingumootori *EBSCO Discovery Service* (EDS). Tegemist on EBSCO platvormil asuva teenusega, mis koondab kõiki Eesti Maaülikoolile avanevaid andmebaase. Üks otsing tagab kiire ja lihtsa juurdepääsu olemasolevatele täistekstidele, kuvades tulemusi ligi tuhandest liidestatud andmebaasist. Nende hulgas on nii maaülikoolile ostetud kui ka avatud ligipääsuga andmebaasid, samuti e-kataloog ESTER. Aasta jooksul jätkus EDSi edasiarendamine struktuuri, andmete ja visuaali osas.

Andmebaasidesse sisenemine on võrgupõhine ja EMÜ võrgus viibides tunneb enamik andmebaase kasutajad automaatselt ära. Väljaspool ülikooli arvutivõrku on võimalik siseneda puhverserveriga EMÜ proxy. EMÜ töötajatel soovitatakse proxy asemel kasutada OpenVPN lahendust. Märtsis-aprillis korraldati raamatukogu eestvõttel EZProxy prooviperiood. Nii raamatukogu kui IT osakond pooldas sellele lahendusele üleminekut, kuid asi jäi finantseerimise taha pidama. Raamatukogu uuris ja katsetas ka kaugtöövahendit Lean Library (Brauserile seadistatuna annab süsteem märku, kas veebist leitud huvipakkuv teavik on raamatukogus olemas. Võimaldab kohe autentida ning loob kohe võrguühenduse EMÜ võrguga).

Tutvusime ka raamatukogu abistava haldus- ja statistika süsteemiga RedLink Library Dashboard, mis fikseerib kõik andmebaaside ja kodulehe külastused. Võimaldab näha, milliseid allikaid üldse meie kasutajad otsivad. Võimalik on koostada graafikuid, skeeme jms, et näha tellitavate e-ressursside hindade muutusi ja neid võrrelda.

2018. aastal osaleti ka e-kataloogi ESTER arendustöodes. Kataloogi ja ühise infosüsteemi haldamise ja arendamise eest Eestis vastutab Eesti Raamatukoguvõrgu Konsortsium ELNET. Haldurite ja teenuste töörühm, kuhu kuuluvad meie raamatukogust Heli Viira ja Kersti Laupa, tegeles eelkõige e-kataloogi ESTER mobiilirakenduse m-ESTER väljatöötamisega. E-kataloogi ESTER saab nüüd nutiseadmetes mugavalt kasutada. Arendus töötab enamlevinud veebilehitsejates Android ja iOS platvormidel. Jätkuvalt töötab edukalt veebipõhine kasutajate registreerimise ja autentimise süsteemi tarkvara (KRAS), mis võimaldab raamatukogu kasutajaks registreerida ning e-kataloogis lugeja tuvastamist nõudvate teenuste kasutamisel ennast autentida raamatukogukaardi (lugejapileti), ID-kaardi, mobiil-ID või TAAT teenusega.

Ehkki me pidevalt uuendasime ja täiendasime raamatukogu kodulehel informatsiooni (uudised, fotogalerii, tekstid), leidsime, et oleks aeg leht täielikult ümber kujundada ja viia vastavusse Maaülikooli kodulehega. OÜ Greaton juhendamisel algas töö täiesti uue struktuuri ja visuaali

kallal. Lõime täiesti uue kontseptsiooni ning püüdsime selle süvaanalüüsi ja strateegilise kavandamise abil ellu rakendada. Eesmärgiks oli päringutele orienteeritud mitmekeelne kaasaegne veebileht. 24. augustil, nädal enne uut õppeaastat, läksimegi üle uuele lehele.

Nii nendesse projektidesse kui ka teistesse arendustesse olid kaasatud teisedki raamatukogu töötajaid. Raamatukogu koosseis on väike – nii peab enamus töötajaid peale oma põhitöö ka üldistes raamatukogu arendusprojektides kaasa lööma.

Nelja ülikooli osalusel on moodustatud DataCite Eesti konsortsium, mille abil tagatakse liitunud teadusasutuste liikmeskonna poolt loodud kvaliteetsete teadusressursside laialdane leitavus ja kasutatavus. DataCite Eesti tegevuse pöhiraskust kannavad teadusandmete ja erialainfo spetsialistid ülikoolide raamatukogudes. EMÜ poolt on konsortsiumis esindajaks Kersti Laupa. Sellest aastast keskenduti jätkuvalt eneseharimisele ja koolitustele, kuid ka ülikooli teadlaste koolitamisele.

18.–24. veebruaril toimus Barcelonas konverents 13th International Digital Curation Conference "Beyond FAIR - from principles to practice to global join up". Meie raamatukogust võtsid sellest osa Kersti Laupa ja Heli Viira. Konverentsil käsitleti avatud teaduse aktuaalseid teemasid, kus rõhk oli teaduse avaandmetega seotud praktilistel küsimustel ja töötubadel, et pakkuda teadusandmete haldamise koolitusi ja teenuseid. Praegusel digitaliseerumise ajastul on teadusandmete haldamine muutumas akadeemilises tegevuses üha tähtsamaks. Selles küsimuses vajavad ülikoolid igasugust toetust, muuhulgas ka uute infrastruktuuride loomist.

Aasta jooksul jagas Kersti Laupa avatud teaduse alast infot nii ülikooli juhtkonnale, teadlastele kui doktorantidele. Üks võimalus DataCite Eesti konsortsiumit tutvustada on minna kohale sinna, kus teadlased kokku saavad, seista nendega silm silma vastu ning vastata küsimustele teadusandmete säilitamise ja kättesaadavaks tegemise kohta DataCite vahendusel. Järgime eesmärki minna teadlastele lähemale.

4. oktoobril tegi Kersti Laupa seminaril „Teadusandmete haldamine, mis kasu ma sellest saan?“ ettekande teadusandmete haldamisest, andmehaldusplaani koostamisest ja DOI-de loomise võimalusest maaülikoolis (kaasettekandja Heli Viira)

Eesti Maaülikool omab DataCite Eesti konsortsiumi liikmena litsentsi DOI omistamiseks nendele teadusandmetele, mida hoiustatakse Eesti Maaülikooli digitaalarhiivis EMU DSpace. Aasta lõpuks olid DOI-d omistatud juba kõigile aasta jooksul kaitsitud doktoritöödele ning ajakirjade "Agronomy Research" ja „Agraarteadus“ artiklitele. Esimesed Eesti Maaülikooli andmekogud on arhiveeritud digitaalarhiivis EMU DSpace, varustatud metaandmetega ning neile on omistatud DOI-d.

Ka esimesed andmekogud on antud säilitamiseks digitaalarhiivi: Eesti Maaülikooli Loodusteaduslike kogude Hüdroloogiliste kogude töögrupi poolt kolme viimase aasta Peipsi järvel kogutud, korrastatud ja vormindatud uurimisandmed. Raamatukogu on lisanud andmekogudele otsitavuse ja tsiteeritavuse parandamiseks metaandmed (nende hulgas ka kasutuslitsents) ja omistanud DOI. 2018. aastal omistati 247 DOI-d, kokku on meie poolt omistatud neid juba 392. Nii me saame panustada oma ülikooli akadeemilise pärandi talletamise ja kättesaadavaks tegemisse.

Oluline teema on teadusandmete säilitamise repositooriumid ja nende arendamise vajadus ja võimalused. Raamatukogus tegeleti jätkuvalt ka selle valdkonna põhjaliku uurimisega.

Heli Viira ja Kersti Laupa aitasid ka EMÜ teadlasi programmi Horisont2020 projekti SEARMET (Scientific Excellence in Animal Reproductive Medicine and Embryo Technology) andmehaldusplaani koostamisel.

Oleme tegelenud raamatukogu teenuste funktsionaalsuse analüüsiga lugeja vaatekohast ning püüelnud selle poole, et teenuste pakkumisel oleks kasutaja ja raamatukogu kokkupuude e-teenuste puhul kliendile mugav ja kasutajasõbralik. Karin Naruskov viis läbi COUNTER statistikale tugineva uurimuse „Eesti Maaülikoolile avatud andmebaaside kasutamise statistika perioodil 01. jaanuar 2018 – 31. mai 2018“. Sellele tuginedes saame edaspidi hinnata mitmete konkreetsete ajakirjade ja andmebaaside vajalikkust ülikoolile.

Lugejate sotsiaalse sidususe suurendamiseks ja raamatukogu tegemiste reklaamimiseks oleme kasutanud ka Facebooki suhtluskeskkonna võimalusi, postitades sinna uudiseid. Info levitamiseks oleme kasutanud ülikooli töötajate, akadeemilise ja üliõpilaste meililistide võimalusi ning edastanud peahoone fuajee infokraanil raamatukogu uudiseid.

Oma kogudes leiduvate harulduste tutvustamiseks oleme digiteerinud valiku illustratsioone prantsuse loodusteadlase, matemaatiku, filosoofi ja entsüklopedisti Georges-Louis Leclerc de Buffon aastatel 1749–88 kirjutatud loodusloo käsiraamatust „Histoire naturelle, générale et particulière“ (23 originaalkõidet). Hoiustamise kohaks on digitaalarhiivis Digivakk. Sinna oleme kogunud ka raamatukogu poolt tehtud arglikke katsetusi meie teenuseid maaülikoolis reklaamida. 2018. aastal koostati videoklipid infootsingute ja andmebaaside kasutamise e-kursuse, Emerald Publishing e-ajakirjade ja raamatukogu poolt ostetud e-raamatute kohta, samuti „Küsi julgesti!“ ning raamatukogu teenuste jõulureklaam. Need (ning ka varem valminud) infoklipid olid nähtavad raamatukogu kodulehel, Facebook’is, campuse infokraanidel ja raamatukogus infokioskis. Naljaga pooleks tutvustasime 11. septembri infopäeval "Ülikool & Sina" kõige innovatiivsemaid raamatukogutehnoloogiasid.

Raamatukogu keskkonna arendamiseks laiendati lugejate ala. Teadustööde fond koliti kinnisesse hoidlasse ning vabanes suurpärase vaatega vaikne õppe- ning puhkeala.

Raamatukogu infotehnoloogia riist- ja tarkvara hooldus, haldus ja arendus on EMÜ IT-osakonna hooleks. Siiski on keskne IT-teenuste osutamine raamatukogu jaoks liiga aeganõudev ning paljude arendustega, nagu näiteks veebilehe haldamise ja arendamisega, infomaterjalide koostamise ja üleslaadimisega infokioskisse jpm, tegeleme juba ise. Meie koopiamašinaid hooldab lepingu alusel AS Overall, digiarhiivi EMU DSpace’i arenduse teenust ostame tarkvarafirmalt Pikel. Mahukaimad tööd olid digitaalarhiivile statistikamooduli seadistamine ja ülikooli dokumendihaldussüsteemis Webdesktop EMÜR lugejate avalduste automaatse registreerimismooduli rakendamine. Sel aastal ostime printeri Samsung Xpress M2825ND ja etiketiprinteri B-EV4T raamatute kohaviitade printimiseks ja kahele arvutile kõvaketta Samsung 860 EVO. Kaheksa töötaja arvutile osteti juurde mälu Patriot Signature Line ddr3 4GB ja neljale mälu ADATA Premiere Series ddr3 4gb. Raamatukogu pildistamise tarbeks ostime digitaalkaamera Canon PowerShot SX620.

Aasta lõpuks jäi tegemata raamatukogu kaamerate vahetus ja nende liidestamine kesksalvestiga. Raamatukogu arendamine on rajatud suures osas koostööle. Koostöö Eesti ja välismaa raamatukogude ning erialaorganisatsioonidega realiseerus esmajoonel Haridus- ja Teadusministeeriumi, Kultuuriministeeriumi, ELNET Konsortsiumi ja Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu toimkondade ja töögruppide kaudu. Koostöö sisuks oli avatud juurdepääsu võimaluste tutvustamine Eestis laiemalt, teadusraamatukogude komplekteerimiskava ja finantseerimise põhimõtete väljatöötamine, infosüsteemi ESTER ning ühiste andmebaaside (e-

kataloog ESTER, Eesti Märksõnastik EMS, artiklite andmebaas ISE) ja elektroonilistele teadusajakirjadele juurdepääsu vahendamiseks ühiste kasutuslitsentside ostmine.

Raamatukogu töötajad osalevad ELNET Konsortsiumi töörühmades:

Li Seppet – andmebaasi ISE töörühm

Heli Viira – haldurite kogu, avaandmete töörühm, kataloogimise ja märksõnastamise töörühm,

Liivi Kõiv – kataloogimise ja märksõnastamise töörühm

Kersti Laupa – haldurite kogu

Raili Zuba – ühishangete töörühm

Raili Zuba osaleb ka plagiiaadivastussüsteemide KRATT ja Urkund töögruppides.

Traditsioonilisteks koostöövormideks välismaa raamatukogudega on publikatsioonide vahetus, raamatukogudevaheline laenus ja informatsiooniline koostöö. Välissuhtlus on aastatega hoogustunud. Me oleme loonud otsesidemed paljude infokeskuste ja kirjastustega. Sellel aastal kohtusime korduvalt kirjastuste *Taylor&Francis*, *Emerald Publishing* ja *Springer*, andmebaasi *EBSCO* ning *IEEE Xplore Digital Library* esindajatega. Võõrustasime külalisi Läti Põllumajandusülikoolist ja Valgevene Riiklikust Ülikoolist, tutvustasime EMÜ struktuuriüksuste väliskülalistele raamatukogu.

EMÜ raamatukogu on AGLINETi (Agricultural Libraries Network) liige 1992. a. AGLINET kui koostööl põhinev raamatukogude võrk loodi 1971. a. IAALDi (Rahvusvahelise Põllumajandusspetsialistide Assotsiatsioon) raames ja tänase seisuga on selles 49 liiget. Regulaarne koostöö on toimunud 1995. a. alates. EMÜ raamatukogul on koostööpartneriteks põllumajandusraamatukogud USA-st, Hollandist, Saksamaalt, Kanadast ja Skandinaaviamaadest. Tänu AGLINETi liikmelisusele on EMÜ raamatukogul RVL-teenus tunduvalt odavam.

Jätkus koostööprojekt FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations) AGRIS/CARIS keskusega. Raamatukogu saab ja säilitab põllumajandusalaseid FAO trükiseid.

2019. aastal toimub ülikooli institutsionaalne hindamine. Maikuust alates algas enesehindamise raporti koostamine, milles on ka raamatukogu peatükk. Selleks analüüsisime raamatukogu tegevust viimase viie aasta lõikes.

6. INIMESED JA SÜNDMUSED

Eesti Maaülikooli raamatukogu põhitegevused jagunevad kahte valdkonda: kogude kujundamine ja teenuste arendamine. Kogude kujundamise valdkonda juhib kogude arendusjuht, kelle vastutusalasse kuuluvad komplekteerimine, kataloogimine, märksõnastamine. Valdkonna põhiülesanneteks on:

- raamatukogu kogude säilitamine, korrastamine ja kättesaadavaks tegemine
- valdkondadevahelise proportsiooni järgimine õppe- ja teadustööks vajalike teavikute hankimisel
- teavikute sisuline avamine liigitamise, märksõnastamise ja kataloogimise kaudu e-kataloogis ESTER
- teavikute raamatukogunduslik vormistamine
- raamatukogule annetatud raamatute ja ajakirjade vastu- ja arvelevõtmine

- Eesti Maaülikooli struktuuriüksustele kuuluvate teavikute kataloogimine e-kataloogi ESTER

Teenuste arendamise valdkonda juhib teenuste arendusjuht, kelle vastutusala märksõnad on e-ressursid, infoteenindus, koolitused, lugejateenindus, suhtekorraldus. Valdkonna põhiülesanneteks on:

- lugejate teenindamine ja lugejate andmebaasi haldamine
- lugejate juhendamine infootsingul ja elektronkataloogide kasutamisel
- infootsingute ja andmebaaside e-kursuste läbiviimine
- raamatukogu tutvustamine ja lugejate koolitamine
- teavikute eksemplarikirjete sisestamine, parandamine ja täiendamine
- printimise, skaneerimise ja paljundamise teenuste osutamine
- rühma- ja individuaaltööruumide kasutamise korraldamine
- uudiskirjanduse eksponeerimine
- päringutele vastamine telefoni ja e-posti vahendusel
- kodulehe haldamine
- näituste koostamine ja korraldamine

2018. a lõpul oli raamatukogus 15 töötajat (14,25 ametikohta). 1. veebruarist lahkus töölt komplekteerija Riina Napseppa, septembris tuli lapsehoolduspuhkuselt tagasi Karin Naruskov.

Raamatukogupersonali haridustase:

- ülikooliharidus 9, sh raamatukogunduslik 2
- rakenduskõrgharidus 2, sh raamatukogunduslik 2
- keskharidus 4, sh raamatukogunduslik 2.

2018. aastal jätkus pidevalt raamatukogu töö analüüs, et saavutada selle, vähenenud koosseisu suurusega optimaalsed tulemused. Täpse tööjaotuse ja õige logistika korral on tagatud raamatukogu teenuste kvaliteetne täitmine. Kogude arenduse töötajad, infospetsialistid ja arendusjuhid asendavad vajadusel lugejateenindajaid, sest kvaliteetse lugejateeninduse tagamiseks tuleb väga kiiresti reageerida ja asendajad leida. Projektipõhiste meeskondadena töötatakse nii e-õppe ettevalmistamise, kodulehe uuenduste, virtuaalnäituste ning reklaamide koostamise, DSpace arenduse kui ka ava- ja teadusandmete teemadega. Tööst fondis (korrastamine, ümberpaigutamine, puhastamine) jm suurematest aktsioonidest võtavad osa kõik töötajad.

Bibliograafide eestvõttel toimub näituste korraldamine. Koostatakse nii teema- kui isikunäitusi, foto- ja kunstinäitusi, pannakse välja ka rändnäitusi. Näituste koostamiseks tuleb sõlmida kokkuleppeid nii instituutide, teadlaste, kultuuri- ja kunstinimestega, kui ka näituse valdajatega. Iga näituse korraldamisega kaasneb põhjalik bibliograafiline uuring.

2018. aastal olid raamatukogu ruumides suuremad näitused:

1. Krista Laose akvarellinäitus
2. EV 100 raamatunäitus
3. Tekstiilikunstnik Epp Mardi näitus "Pikemad päevad"
4. Navitrolla maalinäitus „Lihtsalt tavaline näitus“
5. Teater „Vanemuine“ repertuaari fotonäitus
6. Deivi Tuppitsa ja Matthieu Quincy foto-poesianäitus „Blues“

7. Spordiraamatute näitus Euroopa spordinädala raames
8. Kõrgema Kunstikooli Pallas skulptuuriosakonna näitus „Skulptuur kui 3D masin“

Raamatukogu kui institutsiooni arengule aitab kaasa töötajate täiendõppe soodustamine. Kaks töötajat (Karin Naruskov ja Karmen Kalk) õpivad Tartu Ülikooli Haridusteaduskonna doktorantuuris, 5 töötajale võimaldatakse täiendada end inglise keele kursustel. Evelin Kübard on raamatukogu töökeskkonna volinik ja on ka EMÜ töökeskkonna nõukogu liige, ühtlasi õpib ta Tartu Kutsehariduskeskuses bürootöö erialal. Raili Zuba kuulub naiskodukaitsesse. Ta käib regulaarselt kogunemistel ja koolitustel. Seitse teenuste valdkonna töötajat läbisid Tartu Ülikooli Raamatukogu korraldatud avatud e-kursuse (MOOC) „Infopädevus“.

2018. aastal võtsid raamatukogu töötajad osa täiendkoolitustest ja üritustest:

- 30.01 Sõidukite kasutamise infopäev (EMÜ) – Tiina Tohvre
- 6.–7.03 XXII mäluasutuste talveseminar Käärikul – Heli Viira, Kersti Laupa, Tiina Tohvre
- 12.03 Isikuandmete kaitse seaduse koolitus (EMÜ) – Kersti Laups, Heli Viira, Raili Zuba, Li Seppet, Merle Keedus, Liivi Kõiv, Tiina Tohvre
- 22.03 Isikuandmete kaitse seaduse koolitus (EMÜ) – Kersti Laupa, Heli Viira, Tiina Tohvre
- 11.04 E-kursuste õpetajakoolitus (In Time Training OÜ) – Karmen Kalk, Karin Naruskov
- 22.-28.04 I International Staff Week UPO (Universidad Pablo de Olavide), Sevilla, Hispaania – Kersti Laupa, Heli Viira
- 25.04 EMÜ tervisepäeva loengud – Evelin Kübard
- 7.05 Töökeskkonna volinike koolitus (EMÜ) – Evelin Kübard
- 11.05 EMÜ rahvusvahelise koostöö nädal Erasmus+ Staff Training Week. Workshop by EMÜ library - Changing roles of research libraries – Raili Zuba, Kersti Laupa, Heli Viira, Tiina Tohvre
- 15.05 EMÜ isikuandmete registri koostamise koolitus – Tiina Tohvre
- 16.05 Eesti IUG 1. osa Tartus – Kersti Laupa, Heli Viira, Li Seppet, Evelin Kübard, Merle Keedus
- 23.05 EMÜ isikuandmete registri koostamise koolitus – Tiina Tohvre
- Tallinna Ülikooli referentide kevadkool – Heli Viira, Kersti Laupa
- 30.05 Kataloogijate päev Rahvusraamatukogus – Heli Viira, Merle Keedus, Li Seppet
- 29.–30.05 Seminar „How to get the maximum from research data – prerequisites and outcomes“ („Kuidas saada teadusandmetest maksimaalselt kasu – eeldused ja tulemused.“)(TÜR) – Kersti Laupa
- 4.–10.06 Raamatukogutöötajate õppereis Rootsi ja Taani raamatukogudesse – Kersti Laupa, Heli Viira
- 1.–8.09 5th ERASMUS Staff Mobility Week For Librarians", Patras, Kreeka – Raili Zuba
- 6.–7.09 Mäluasutuste suveseminar "Digitaalne ja füüsiline pärand – paralleelmaailmade ristumine" Sagadis, Evelin Kübard, Tiina Tohvre
- 18.–19.09 ERÜ kogude toimkonna õppereis Võru maakonna raamatukogudesse – Tiina Sarjas

- 20.09 Rahvusvahelise Üliõpilasspordi Päeva IDUS terviseteemalised loengud (EMÜ) – Evelin Kübard, Merle Keedus
- 25.09 EBSCO Discovery administreerimise koolitus – Kersti Laupa, Heli Viira, Raili Zuba
- 28.09 XI teadus- ja erialaraamatukogu päev „Luues uut ja säilitades vana“ Eesti Maaülikoolis – Tiina Tohvre (EMÜ raamatukogu tutvustav ettekanne „Siin me oleme“)
- 11.–12.10 Nordic IUG, Vantaa – Kersti Laupa, Heli Viira
- 12.10 Meediakoolitus maaülikooli töötajatele (EMÜ) - Li Seppet
- 16.10 Kommunikatiivsete kompetentside ja koostöö arendamise koolitus (EMÜ) – Raili Zuba, Karmen Kalk, Karin Naruskov, Merle Keedus
- 24.–25.10 EMÜ fookusvaldkondlik seminar „Strateegilised arengud – uued vajadused ja võimalused akadeemilises tegevuses“ , Võru-Kubija – Tiina Tohvre
- 25.–26.10 Eesti Rahvusraamatukogu 100. aastapäeva rahvusvaheline juubelikonverents – Kersti Laupa, Heli Viira, Li Seppet
- 31.10 Digitaahvli kasutamise koolitus (EMÜ) – Tiina Tohvre
- 7.11 ERÜ kogude toimkonna tutvumiskäik TÜ remondijärgse raamatukoguga – Tiina Sarjas
- 15.11 Loeng „Kuidas ennetada läbipõlemist ja tööstressi ning kuidas konfliktidega toime tulla“ (EMÜ) - Merle Keedus, Li Seppet, Heli Viira, Evelin Kübard, Raili Zuba, Liivi Kõiv, Merle Mittri, Ingrid Kajak
- 20.11 ERÜ kogude toimkonna seminar Tallinnas – Tiina Sarjas
- 23.11 Töökeskkonnavolinike koolitus (EMÜ) – Evelin Kübard
- 27.11 Autoriõigusi käsitlev seminar (EMÜ) – Kersti Laupa, Heli Viira, Raili Zuba, Karmen Kalk, Li Seppet, Merle Keedus, Liivi Kõiv
- 28.11 EBSCO e-raamatute tellimise platvormi GOBI kasutajakoolitus – Heli Viira, Raili Zuba
- 29.11 Kirjapäev (TÜR) – Heli Viira, Li Seppet, Merle Keedus, Liivi Kõiv
- 6.12 Õppimist toetava tehnoloogia kasutamise koolitus (EMÜ) – Raili Zuba, Karmen Kalk

Raamatukogus toimusid regulaarselt infokogunemised, kus tutvustati infotehnoloogilisi uuendusi raamatukogus ja andmebaasis ESTER, otsivõimalusi e-andmebaasides ja digiarhiivis. Informatsiooni parema leviku huvides on kasutusele võetud ühiskalender, kuhu märgitakse kõik raamatukogu ja töötajate planeeritavad sündmused (koosolekud, seminarid, komanderingud, töövahetused, tähtpäevad). Tööalaselt on muutunud regulaarseks nii osakonnajuhatajate nõupidamised kui ka igakuised infominutid kõigile töötajatele. See on vajalik info jagamiseks ja arutelude läbiviimiseks vaatamata sellele, et raamatukogu osakonnad on väga lähestikku ja töötajad lävivad üksteisega pidevalt. Tööelu elavdamiseks ja kollektiivi ühtsustunde kasvatamiseks toimus aasta läbi seltskonnaüritusi. Traditsiooniks on kujunenud sünnipäevade, jõulude ja muude tähtpäevade tähistamine nii raamatukogu puhkenurgas kui väljasõidud. Septembris korraldasime sportliku lõunapausi, oktoobris jalutuskäigu Jänese matkarajale ning külastuse A le Coqi muuseumi. 26. veebruaril tähistasime raamatukogus Eesti Vabariigi 100. sünnipäeva. Sel puhul toimus pidulik Georges-Louis Leclerc de Buffoni loodusloo käsiraamatu „Histoire naturelle, générale et particulière“ (1747-1841) jt rariteetsete raamatute üleandmine meie kogudesse ja tekstiilikunstnik Epp Mardi näituse "Pikemad päevad" avamine. Päev läbi

olid meie lugejatele laual tee ja suupisted. See oli meie kingitus Eestile. 3. detsembril tähistasime raamatukogu sünnipäeva, mille puhul oli samuti lugejatele laud kaetud.

Ka ülikool korraldab töötajate ühtsustunde loomiseks igal aastal üritusi. Võtsime osa rohelise ülikooli algatatud Õunakurvi, st allee istutustalgutest (nüüd on meil oma puu!), tervispäevadest ja tugistruktuuri uusaastapeost Pühajärvel.

Raamatukogus korraldati meie eestvõttel või osavõtul mitmeid üritusi. Sellel aastal toimusid õpikute „Loomade heaolu. Õpik kõrgkoolidele“, „Toiduainete tehnoloogia“ ja „Veise sigimine“ esitlused. 6. aprillil toimus rektor professor Nikolai Koslovi 90. sünnipäeva tähistamine. Selleks puhuks valmis raamatukogul e-väljaandena tema tööde bibliograafia, millele eessõna kirjutas rektor Mait Klaassen. Kinkisime juubilarile väljatrüki.

Väikeseks tõrvatilgaks oli 18. oktoobril veetorustiku lõhkemine vastrajatud miljonivaatega õppimise ja puhkenurga kohal. Õnneks suuremaid kahjusid see kaasa ei toonud, sest raamaturiulitele otseselt vett peale ei sadanud.

17.05.2019

Tiina Tohvre
EMÜ raamatukogu juhataja